

Modele de reflexie

Prof. univ. dr. ing. Florica Moldoveanu

Curs Elemente de Grafică pe Calculator – UPB, Automatică și Calculatoare
2021-2022

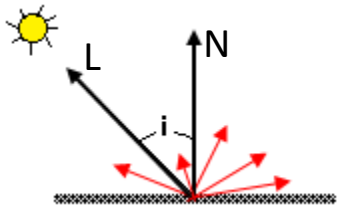
Modele empirice pentru calculul reflexiei luminii

- Caracteristicile luminii reflectate într-un punct al suprafeței unui obiect depind de :
  - lungimile de undă conținute în lumina incidentă,
  - direcția și geometria sursei luminii incidente,
  - orientarea suprafeței în punctul respectiv,
  - proprietățile materialului din care este construită suprafața.
- Expresia care modelează intensitatea luminii reflectate într-un punct al unei suprafețe este definită pentru o **lumină incidentă monocromatică**, deci caracterizată printr-o lungime de undă, λ .
- În cazul general, **lumina incidentă nu este monocromatică**, de aceea pentru calculul său expresia ar trebui să fie evaluată continuu pe întregul domeniu al spectrului luminii incidente.
- În modelele empirice, expresia se evaluează separat pentru cele trei culori primare, R, G, B.

Modelarea reflexiei difuze a luminii provenite de la o sursa

Aproximarea reflexiei difuze intr-un punct al unei suprafete 3D

- Lumina reflectată difuz de o suprafață este dispersată regulat în toate direcțiile.
- **Legea lui Lambert** definește reflexia luminii provenite de la o **sursă punctiformă**, de către un difuzor perfect:

Reflexia difuză

$$I_d = I_{\text{sursa}} * k_d * \cos(i) \quad 0 \leq i \leq \pi/2$$

N – normala la suprafata in punctul considerat

I_{sursa} – este intensitatea luminii incidente (de la sursa de lumina)

k_d – este coeficientul de difuzie a luminii incidente, dependent de materialul suprafetei: suprafata reflecta/absoarbe/transmite lumina in anumite proportii: $0 \leq k_d \leq 1$

I_d este intensitatea luminii reflectate difuz de suprafata

- Dacă i este mai mare ca $\pi/2$, suprafața nu primește lumină de la sursă (sursa de lumină se află în spatele suprafeței).

Modelarea reflexiei luminii ambiante

Lumina ambianta

- Modeleaza lumina provenita de la celelalte obiecte ale scenei 3D: **este o sursa de lumina distribuita uniform in spatiu.**
- **Lumina ambianta este reflectata la fel in orice punct al unei suprafete.** Intensitatea sa depinde de intensitatea luminii ambiante si de proprietatile suprafetei.
- **Reflexia luminii ambiante este modelata prin:**
 $I_a * k_a$, unde
 I_a – este intensitatea luminii ambiante iar
 $0 \leq k_a \leq 1$ este coeficientul de difuzie a luminii ambiante, dependent de materialul suprafetei.

Atunci:

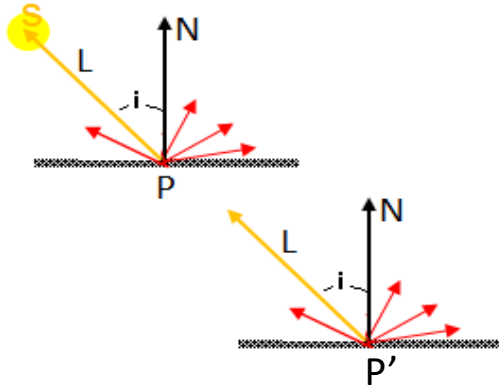
I_d – intensitatea luminii reflectate difuz intr-un punct al unei suprafete

$I_d = \text{reflexia luminii ambiante} + \text{reflexia difuza a luminii de la sursa}$

$$I_d = I_a * k_a + I_{\text{sursa}} * k_d * \cos(i) \quad 0 \leq i \leq \pi/2$$

Modelarea atenuării luminii de la o sursă

Sursa punctiformă: sursă aflată în scena 3D, care emite lumina cu aceeași intensitate în toate direcțiile.

P și P' - pe două suprafețe paralele
- același unghi i
rezultă aceeași I_d

→ Nu s-a ținut cont de distanța de la S la punctul în care se calculează I_d !
 $\text{dist}(S-P) \neq \text{dist}(S-P')$

❖ Intensitatea luminii într-un punct descrește proporțional cu inversul pătratului distanței de la sursă.

$$I_d = I_a * k_a + \text{fat} * I_{\text{sursa}} * k_d * \cos(i),$$

$\text{fat} = 1/d^2$ este funcția de atenuare a luminii de la sursă

d este distanța de la sursă la punctul de pe suprafață considerat.

- Dacă d este foarte mare: atenuare prea mare.
- Pentru două suprafețe aflate la distanțe mici apropiate, d_1 , d_2 , vor rezulta atenuări mult diferite.
- În practică se folosește factorul de atenuare: $\text{fat} = \min(1, 1/(c_1 + c_2*d + c_3*d^2))$

c_1 , c_2 și c_3 sunt trei constante care se asociază sursei de lumină; c_1 se alege astfel încât numitorul să nu devină prea mic atunci când sursa este foarte apropiată.

Culoarea luminii reflectate difuz (1)

- Lumina incidenta poate contine mai multe lungimi de unda: → reflectate in mod diferit de o suprafata

$C_{\text{sursa}} = [I_{\text{sursaR}}, I_{\text{sursaG}}, I_{\text{sursaB}}]$ – culoarea luminii sursei

$C_a = [I_aR, I_aG, I_aB]$ – culoarea luminii ambientale

- O suprafata reflecta in mod diferit componentele R, G, B ale luminii incidente.
- ❖ Ex: o suprafata care absoarbe din lumina incidenta componentele de verde (G) si albastru (B):
  - Daca lumina incidenta este alba, suprafata va fi vazuta ca rosie:
 $[1,1,1] - [0,1,1] = [1,0,0]$
  - Daca lumina incidenta este rosie, suprafata va fi vazuta tot ca rosie:
 $[1,0,0] - [0,1,1] = [1,0,0]$ (componentele G si B au valoarea zero – nu pot fi extrase)
  - Daca lumina incidenta este verde, suprafata va fi vazuta ca neagra (componenta verde a fost absorbita): $[0,1,0] - [0,1,1] = [0,0,0]$
- Rezulta: culoarea luminii reflectate difuz de catre o suprafata depinde de componentele luminii incidente si de proprietatile suprafetei.

Culoarea luminii reflectate difuz (2)

Fie, pentru o suprafață:

$k_a = [k_{aR}, k_{aG}, k_{aB}]$ – coeficientii de difuzie a componentelor R, G, B din lumina ambientală

$k_d = [k_{dR}, k_{dG}, k_{dB}]$ – coeficientii de difuzie a componentelor R, G, B din lumina de la sursă

k_a și k_d sunt caracteristici ale materialului suprafeței, numite în OpenGL:

K_a : culoarea ambientală a materialului; k_d : culoarea difuză a materialului.

➤ Expresia luminii reflectate difuz se evaluează separat pentru cele 3 componente ale luminii incidente și ambientale, R,G,B:

$$I_{d\lambda} = I_{a\lambda} * k_{a\lambda} + f_{at} * I_{sursa\lambda} * k_{d\lambda} * \cos(i), \text{ unde } \lambda: \text{lungimea de undă}$$

sau:

❖ $C_d = [I_{dR}, I_{dG}, I_{dB}]$ - culoarea luminii reflectate difuz

$$C_d = [I_{aR} * k_{aR} + f_{at} * I_{sursaR} * k_{dR} * \cos(i), I_{aG} * k_{aG} + f_{at} * I_{sursaG} * k_{dG} * \cos(i), \\ I_{aB} * k_{aB} + f_{at} * I_{sursaB} * k_{dB} * \cos(i)]$$

Modelarea reflexiei difuze

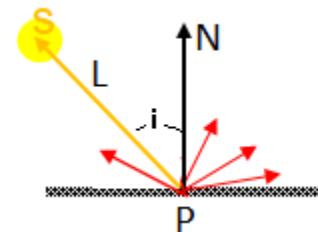
- Stiind că

$$\cos(i) = \mathbf{L} \cdot \mathbf{N} / (|\mathbf{L}| \cdot |\mathbf{N}|) = \mathbf{L}_u \cdot \mathbf{N}_u$$

unde: $\mathbf{N}$ este normala la suprafata in P

$\mathbf{L}$ este vectorul din P în S

$(\mathbf{L} \cdot \mathbf{N})$ – produsul scalar al vectorilor $\mathbf{L}$, $\mathbf{N}$

- Rezulta **ecuatia care modeleaza reflexia difuză a luminii incidente monocromatice cu lungimea de unda λ într-un punct al unei suprafete:**

$$I_{d\lambda} = I_{a\lambda} \cdot k_{a\lambda} + f_{at} \cdot I_{sursa\lambda} \cdot k_{d\lambda} \cdot (\mathbf{L}_u \cdot \mathbf{N}_u)$$

$C_d = [I_{dR}, I_{dG}, I_{dB}]$ – culoarea luminii reflectate difuz

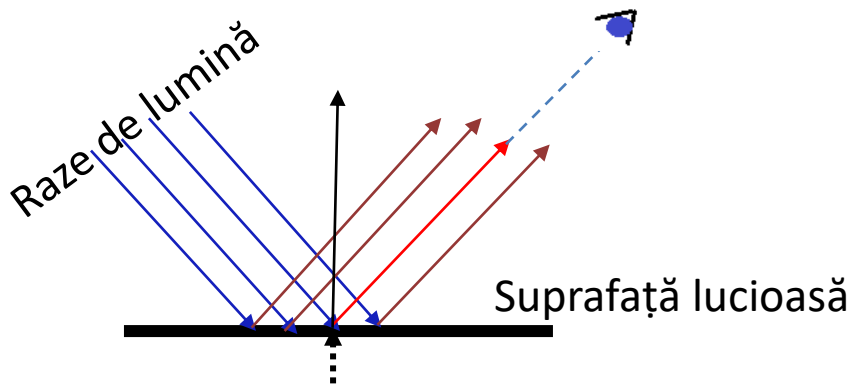
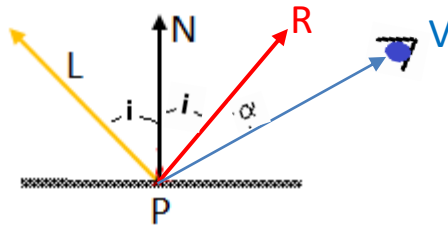
Pentru a include si cazul in care $i > \pi/2$ (lumina de la sursa nu ajunge in punctul P):

$$I_{d\lambda} = I_{a\lambda} \cdot k_{a\lambda} + f_{at} \cdot I_{sursa\lambda} \cdot k_{d\lambda} \cdot \max((\mathbf{L}_u \cdot \mathbf{N}_u), 0)$$

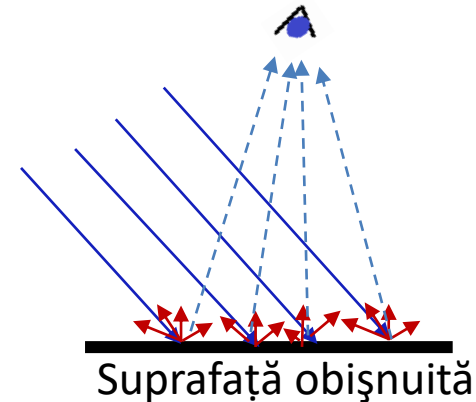
Modelarea reflexiei speculare (1)

- Un **reflector perfect**, de exemplu o oglindă, reflectă lumina numai într-o singură direcție, R , care este simetrică cu L față de normala la suprafață $\rightarrow$ numai un observator situat exact pe direcția respectivă va percepe raza reflectată specular:

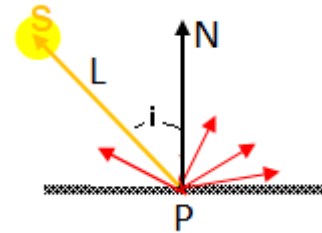

Observatorul vede reflexia speculara a luminii dintr-un singur punct al suprafeței.

Reflexia difuză

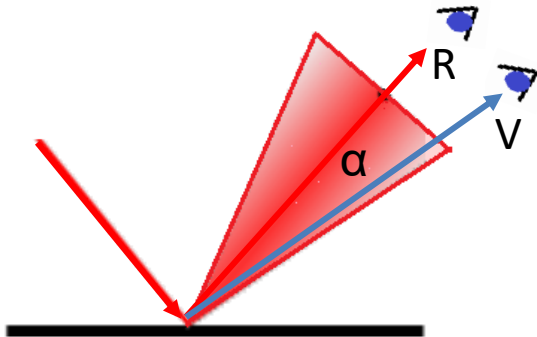

Observatorul vede reflexia difuza a luminii din toate punctele suprafeței. (neregularitățile microscopice ale suprafeței deviază direcția reflexiei în puncte vecine)

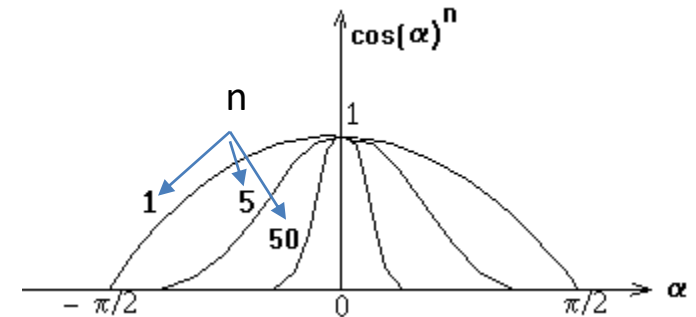

Modelarea reflexiei speculare (2)

- In practica se considera ca reflexia speculara se produce nu ca o raza perfecta ci ca un con de lumina, cu o deschidere care depinde de reflectanța suprafeței.

Observatorul aflat in centrul conului vede reflexia maxima

Funcția de distribuție spațială a luminii reflectate specular

- Pentru **materialele imperfect reflectante** cantitatea de lumină care ajunge la observator depinde de **distribuția spațială a luminii reflectate specular**:
  - la suprafețele netede (ex. metale) distribuția este dreaptă și focalizată;
  - la suprafețele cu rugozități (ex. hartia) ea este dispersată.
  - se aproximeaza prin $\cos(\alpha)^n$ (modelul Bui-Tuong Phong) unde **n este exponentul de stralucire al materialului**.

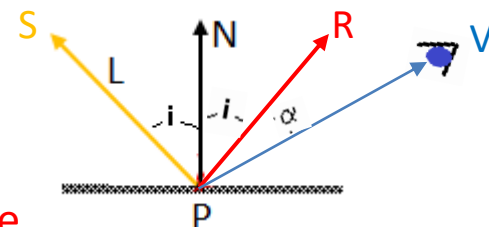
Modelarea reflexiei speculare (3)

Modelul Phong pentru aproximarea reflexiei speculare intr-un punct al unei suprafete 3D:

$$I_{s\lambda} = I_{sursa\lambda} * w(i,\lambda) * \cos(\alpha)^n$$

$w(i, \lambda)$ este funcția de reflectanță,

i - unghiul de incidență iar λ - lungimea de undă a luminii incidente

In practica, $w(i, \lambda)$ este înlocuită cu o constantă determinată experimental, numită **coeficientul de reflexie speculară al materialului, notat $ks\lambda$.**

❖ **Modelul practic al reflexiei speculare:**

$$I_{s\lambda} = I_{sursa\lambda} * ks\lambda * \cos(\alpha)^n$$

$$\cos(\alpha) = R \cdot V / (|R| \cdot |V|) = R_u \cdot V_u$$

Rezulta, adaugand si factorul de atenuare a luminii de la sursa:

$$I_{s\lambda} = I_{sursa\lambda} * fat * ks\lambda * (R_u \cdot V_u)^n$$

Pentru a include si cazul in care $\alpha = 90$:

$$I_{s\lambda} = I_{sursa\lambda} * fat * ks\lambda * \max((R_u \cdot V_u)^n, 0)$$

Modelarea reflexiei speculare (4)

Reflexia speculara nu poate avea loc daca in punctul considerat nu se primeste lumina de la sursa:

$$I_{s\lambda} = I_{lum} * I_{sursa\lambda} * f_{at} * k_{s\lambda} * \max((R_u \cdot V_u)^n, 0)$$

$$I_{lum} = 1 \text{ daca } (L_u \cdot N_u) > 0 \quad (0 \leq i < \pi/2)$$

$$= 0 \text{ altfel}$$

Calculul directiei reflexiei speculare

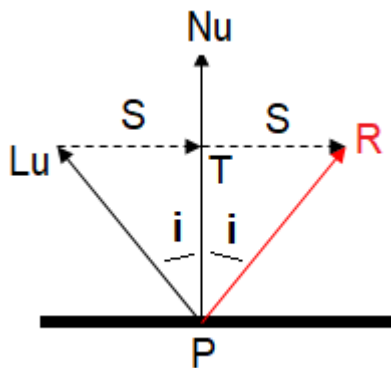
- Vectorul R este simetricul vectorului L față de N .
- **Proiectia scalară a vectorului L_u pe direcția normalei** este lungimea segmentului PT : $LPT = |L_u| \cos(i) = \cos(i) = L_u \cdot N_u$
- **Proiectia vectorială a lui L_u pe direcția normalei** este **vectorul PT** , care are lungimea segmentului PT și direcția normalei:

$$PT = (L_u \cdot N_u) * N_u / |N_u| = (L_u \cdot N_u) * N_u$$

$$R = L_u + 2 * S, \quad PT = L_u + S \rightarrow S = PT - L_u$$

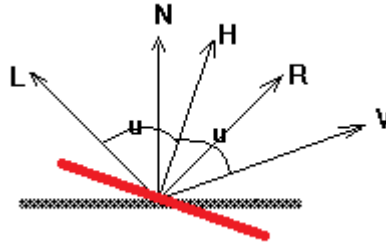
$$R = L_u + 2 * (PT - L_u) = L_u + 2 * (L_u \cdot N_u) * N_u - 2 * L_u = 2 * (L_u \cdot N_u) * N_u - L_u$$

$$R = 2 * (L_u \cdot N_u) * N_u - L_u$$

Modelarea reflexiei speculare (5)

- O altă formulare a modelului Phong pentru reflexia speculară folosește **vectorul median**, notat cu H în figura. El face unghiuri egale cu L și cu V .

- ❖ Justificare: dacă suprafața ar fi orientată astfel încât normala să aibă direcția lui H , atunci observatorul ar percepe lumina speculară maximă (V aliniat cu R) →
- Unghiul dintre N și H determină intensitatea reflexiei speculare: $(N \cdot H)^n$

❖ Termenul care exprimă reflexia speculară este în acest caz:

$$I_{s\lambda} = I_{sursa\lambda} \cdot f_{at} \cdot k_{s\lambda} \cdot (N \cdot H)^n, \quad \text{unde } H = (L + V) / |L + V|$$

Atunci când sursa de lumină și observatorul sunt la infinit (L și V aceiași în toate punctele unui poligon), H este același în orice punct al suprafeței poligonului.

Modelul de iluminare locala(1)

- lumina reflectata intr-un punct al unei suprafete -

Modelul de iluminare locala (numit și Modelul de reflexie Phong)

Culoarea vazută într-un punct al unei suprafete are 3 componente, determinate de:

reflexia luminii ambientale – culoarea_ambientala,

reflexia difuza a luminii de la o sursa / surse – culoarea_difuza

reflexia speculara a luminii de la o sursa/ surse – culoarea_speculara

❖ Reflexia luminii într-un punct al unei suprafețe determina culoarea sa în acel punct.

$$I_{\lambda} = I_{a\lambda} * k_{a\lambda} + f_{at} * I_{sursa\lambda} [k_{d\lambda} * \max((L_u \bullet N_u), 0) + I_{um} * k_{s\lambda} * \max((R_u \bullet V_u)^n, 0)]$$

$$I_{um} = 1 \text{ daca } (L_u \bullet N_u) > 0 \quad (0 \leq i < \pi/2)$$

$$= 0 \text{ altfel}$$

$$I_{\lambda} = I_{a\lambda} * k_{a\lambda} + f_{at} * I_{sursa\lambda} [k_{d\lambda} * \max((L_u \bullet N_u), 0) + I_{um} * k_{s\lambda} * \max((N_u \bullet H_u)^n, 0)]$$

Modelul de iluminare locala(2)

❖ Dacă scena 3D este luminată de m surse de lumină:

$$I_{\lambda} = I_{a\lambda} * k_{a\lambda} + \sum_{1 \leq i \leq m} f_{at_i} * I_{sursa\lambda_i} * [k_{d\lambda} * \max((L_{u_i} \cdot N_u), 0) + I_{um_i} * k_{s\lambda} * \max((R_{u_i} \cdot V_u)^n, 0)]$$

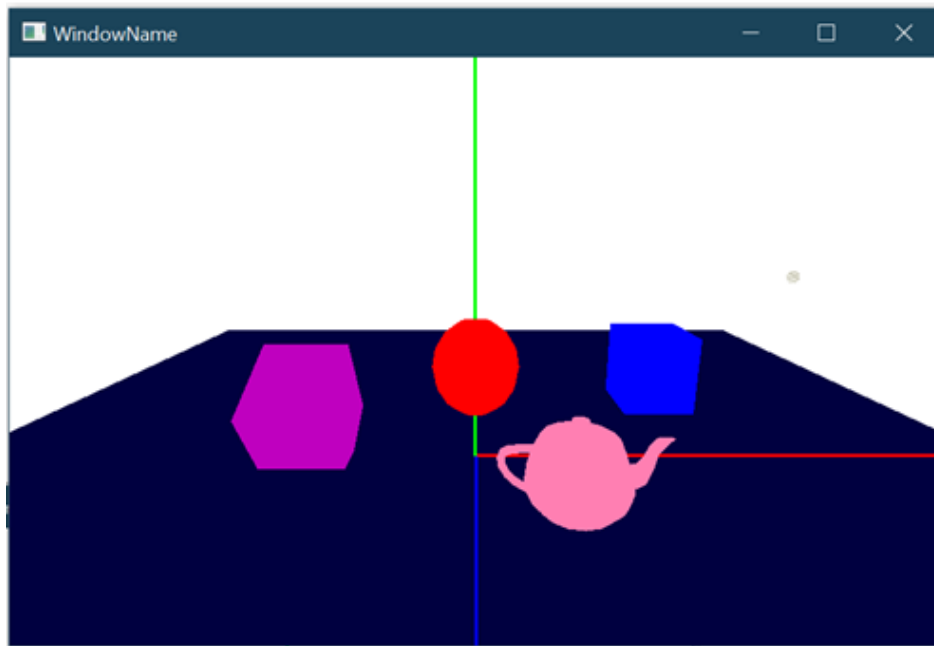
❖ La cele 3 componente se poate adauga culoarea_emisa de suprafata. Rezulta:

Culoarea intr-un punct al unei suprafete

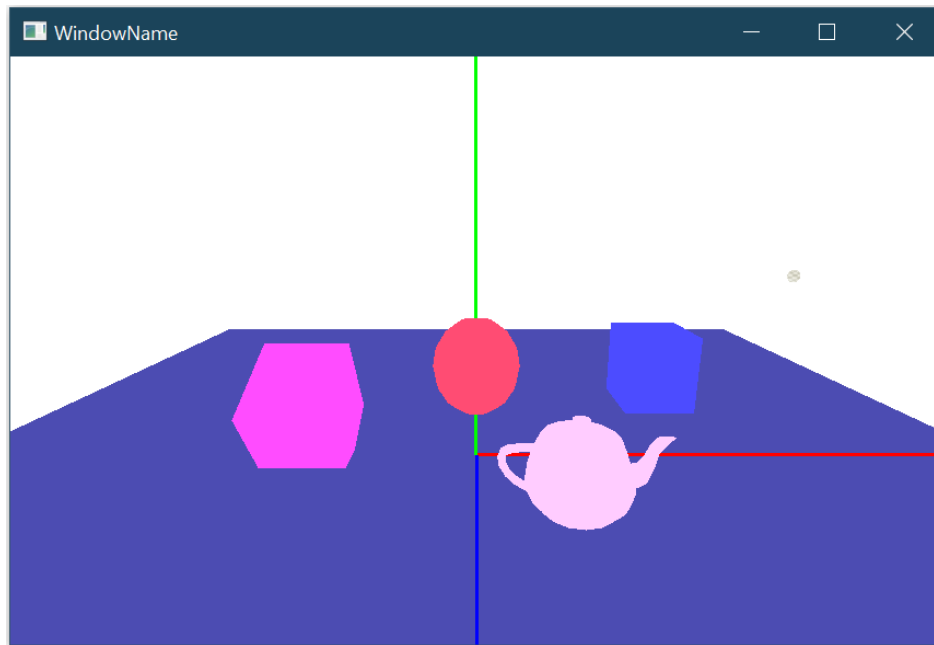
= culoarea_emisa + culoarea_ambientala + culoarea_difuza + culoarea_speculara

❖ **Culoarea emisa :**

- lumina emisa de o suprafata
- independenta de sursele de lumina
- aceeasi in orice punct al suprafetei
- nu lumineaza obiectele din jur
- culoarea_emisa = K_e , o constanta

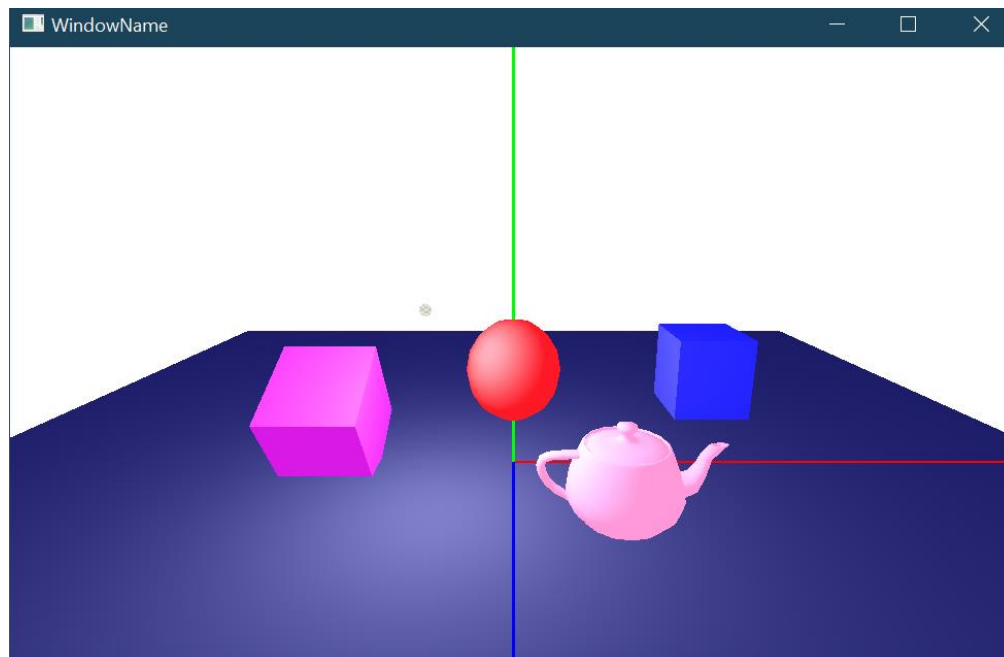

- Scena fără lumina ambientală.
- Fiecare obiect este redat prin culoarea sa emisivă.

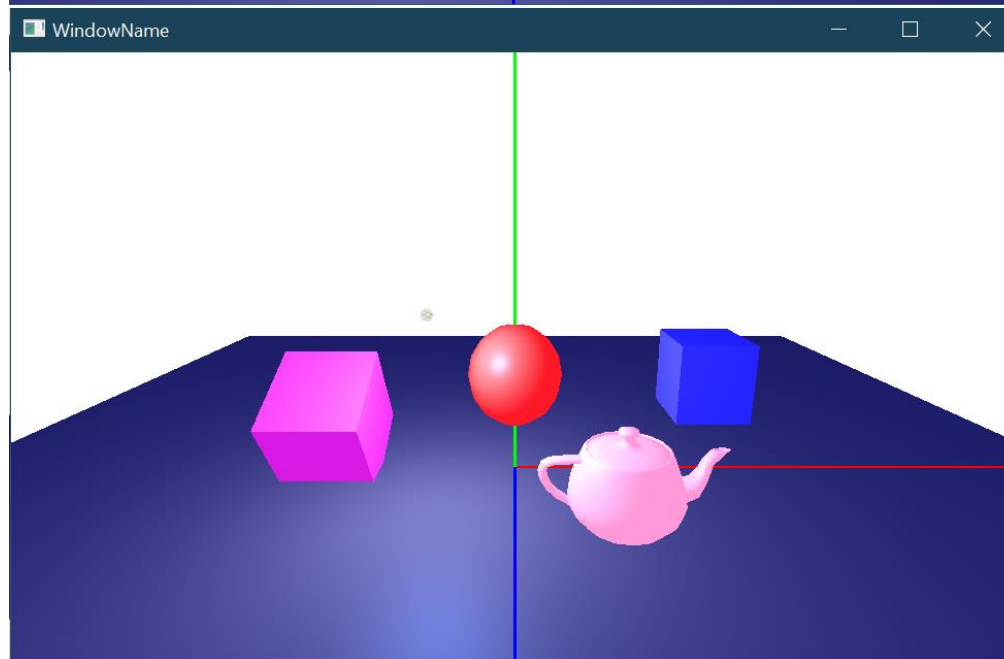

- Scena cu lumina ambientală.
- Fiecare obiect este redat prin: culoarea sa emisivă + reflexia luminii ambientale.

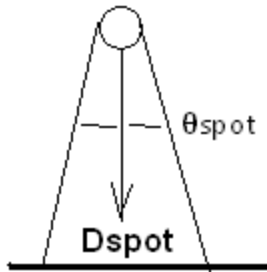
- Fiecare obiect este redat prin:
culoarea sa emisivă + reflexia
luminii ambientale + reflexia
difuză a luminii de la sursă.

- Fiecare obiect este redat prin:
culoarea sa emisivă + reflexia
luminii ambientale + reflexia
difuză a luminii de la sursă +
reflexia speculară a luminii de
la sursă.

Efectul de spot

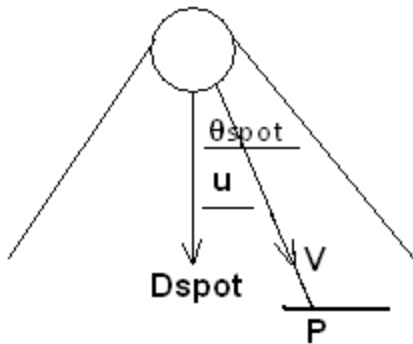
- In modelul de iluminare locala, sursa de lumina este considerata punctiforma. Lumina produsa de o sursa punctiforma este omnidirectionala.
- Efectul de spot simuleaza o sursa de lumina care produce un con de lumina.
- Numai suprafetele aflate in conul de lumina primesc lumina de la sursa.

Conul de imprastiere a luminii este definit prin:

- Pozitia spotului (sursei de lumina)
- Directia spotului
- Imprastierea luminii spotului (θ_{spot})

Un punct P al unei suprafete primeste lumina de la spot
daca $u < \theta_{spot}$:

sau

$$\cos(u) > \cos(\theta_{spot})$$

$$Vu \cdot D_{spot} > \cos(\theta_{spot})$$